

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Філософська антропологія»
вибіркова

за освітньо-науковою програмою
«Екстремальна та кризова психологія»

підготовки доктора філософії у галузі знань
05 Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 053 Психологія

Рекомендовано кафедрою
соціальних і гуманітарних дисциплін
на 2025-2026 навчальний рік
протокол від 25.08.2025 №1

Силабус розроблений відповідно до робочої програми
навчальної дисципліни «Філософська антропологія»

2025 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація

Опанування навчальної дисципліни «Філософська антропологія» забезпечує достатній рівень спроможності здобувача наукового ступеня *PhD* до роботи з методологічним і теоретичним ресурсом кваліфікаційної роботи. Статус дисципліни реалізується комплексом ідей, аналітичних інструментів і положень, які несуть інтеграцію загальнотеоретичного досвіду в цілісність дисертаційного дослідження.

Знання основ філософських антропологій, навички теоретичної думки й дискусії необхідні у вимірах науково-дослідних робіт, критичному мисленні, порядкуванні інформаційною складовою дослідження. В такий спосіб вивчення даної дисципліни сприяє академічній доброчесності і фаховій зрілості здобувача PhD згідно з критеріями глобальної наукової спільноти.

Окреслення методологічних і світоглядних орієнтирів філософської антропології як метаантропології допомагає осмислити з цих позицій конкретні проблеми сучасної людини. Розуміння та усвідомлення проблеми розвитку і самореалізації людини дозволяє поглибити методологічні можливості сучасної філософської антропології.

Опанування навчальної дисципліни «Філософська антропологія» займає 1 семестр, складається з 4 кредитів ЄКТС (120 годин).

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Юрченко Любов Іванівна, старший викладач кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін ННІ цивільного захисту, доктор філософських наук, професор
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8. Телефон: (097) 711-91-04
E-mail	yurchenko_liubov@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	- соціальна безпека; - соціальна відповідальність людини, суспільства; - психологічні реабілітаційні практики.
Професійні здібності	Професійні знання і досвід теоретичної та прикладної наукової роботи а також філософсько-теоретичної діяльності; значний досвід проведення навчальних занять у вищій школі із застосуванням творчих форм роботи
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Проведення наукових досліджень та підготовка і публікація за їхніми результатами тез доповідей на наукових конференціях, статей в наукових журналах; монографій і підручників, отримання патентів. Наукометричні профілі: Researcher GKL-78632022 Scopus ID 57201700550 Профіль ORCID: https://orcid.org/0000-0003-4957-338X

Час та місце проведення занять з дисципліни

Заняття з навчальної дисципліни «Філософська антропологія» проводяться відповідно до розкладу занять. Електронний формат розкладу (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом періоду її вивчення щовівторка з 15.00 до 16.00. За потреби час додаткової консультації погоджується із викладачем.

Мета навчальної дисципліни

Формування філософського вчення про людину в сучасних комунікаціях; вивчення особливостей людини в сучасних умовах, її природи, соціо-психічних характеристик внутрішнього світу; розуміння самомотивації, самотерапії, гідності, самооцінки, цінностей, толерантності, сумісності, гендеру в особистісних відносинах; розвиток науково-теоретичної культури здобувачів *PhD* засобами дискурсивної логіки та гностичних процедур філософії, знань і здатності до інтеграції досвіду в науково-філософській та прикладній сферах.

Застосування програмних результатів навчання з даної дисципліни при вивченні низки дисциплін професійного циклу і в окремих формах дослідної діяльності при написанні та підготовці дисертації до захисту визначає її роль як логічного інструмента в освітньо-науковій програмі рівня *PhD*.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна, вечірня)	Заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	вибіркова	
Рік підготовки	другий	
Семестр	4-й	
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	4	
- загальна кількість годин	120	
- кількість модулів	1	
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	18	12
- практичні заняття (годин)	0	0
- семінарські заняття (годин)	22	4
- інші види занять (годин)	0	0
- самостійна робота (годин)	80	104
- індивідуальні завдання	індивідуальні самостійні завдання	
- підсумковий контроль (екзамен)	екзамен	

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Мати передові концептуальні та методологічні знання щодо обраної для дослідження проблеми у сфері психології / на межі предметних галузей, а також дослідницькі уміння, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з психології.	РН 1
Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, формулювати і перевіряти гіпотези, визначати чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження.	РН3
Критично і системно оцінювати результати власної науково-дослідної роботи і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми, визначати перспективи подальших наукових розвідок.	РН 6

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ЗК1
Здатність розв'язувати комплексні проблеми психології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.	ЗК4
Здатність виокремлювати, систематизувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження.	СК1

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ

Тема 1. Антропологія як фундаментальна філософська наука. Методи дослідження. Основні проблеми.

Поняття філософської антропології. Антропоцентризм: людина як предмет філософської рефлексії. Антропоцентризм у церковному віровченні. Антропологізм – особливий тип філософствування. Філософська антропологія про верховенство людини як суб'єкта і об'єкта пізнання. Людина як особливий рід суцього. Буття людини. Проблема самоідентифікації та людської ідентичності. Формування системи цінностей.

Тема 2. Особливості філософської антропології на початку ХХ ст

Філософська антропологія як наука про людину. Початківці філософської антропології: М. Шелер, А. Гелен, Х. Плеснер, Е. Кассіерер. Проблема людини в психоаналітичній антропології, концепція Фрейда А. Радикальне переосмислення несвідомого у К.Г. Юнга, Е. Фромма та К. Хорні. Екзистенціалізм Е. Мунте, Ж.-П.Сартра, М. Хайдеггера, К. Ясперса. Структура природи людини, морально-духовна основа людини.

Тема 3. Сучасний проект філософської антропології: теорія буденного, граничного й мета граничного буття людини. Концепт антропо-трансценденції.

Межі метаантропологічного дискурсу, метаграничне буття як екзистенціально-особистісний вимір людського буття. Можливе розв'язання колізій інших вимірів. Філософська антропологія, як мультиверсум (термін Х. Ортеги-іГасссета). Буденний, особистісний і філософський світогляд у контексті усвідомлення вектору розвитку людини. Метаантропологія як подолання патріархального і феміністичного проєктів філософії людини: гендерна антропологія та філософія статі

Тема 4. Філософські проблеми антропосоціогенезу. Сенс і цінність життя людини.

Проблема походження людини. Джерела теорії антропосоціогенезу. Гіпотези про природне походження людини. Філософський аналіз проблеми сенсу життя. Питання про зміст і мету життя наднормативні засоби моральної регуляції. Демокрит і Епікур про вище благо. Біблія про сенс життя.

Тема 5. Людина у світі культури

Людина і культура. Структура культури. Форми культури у ХХ ст. Культура особистості. Моральні норми у практиці масового спілкування людей. Функції культури. Традиції і новації в культурі. Культура і цивілізація.

Тема 6. Буття людини як філософська проблема

Ієрархічно вибудована система елементів людського способу буття. Проблематичність людського буття. Природне – єдиний живий та рухливий корінь суцього Індивідуалізована людська цілісність. Співвідношення природного і соціального як внутрішня проблема людського способу буття. Персональне як індивідуалізація трансцендентного. Проблема свободи людини; смерті та безсмертя. Філософські ідеї Б.Спінози; визначення свободи як пізнаної необхідності.

Тема 7. Людська діяльність як проблема філософської антропології

Діяльність та екзистенціали людського буття. Основні види людської діяльності. Характеристики діяльності. Основні екзистенціали буття. Структура людської діяльності та сутнісні сили людини. Сутнісні сили людини за Л.Фейєрбахом: розум, воля та серце. Субстанції сутнісних сил за І.Кантом. Фіксація особливостей сучасного світогляду Х.Хайдеггером.

Тема 8. Людина як проблема соціальної філософії

Особистість як об'єкт і суб'єкт суспільних відносин. Антропогенез і соціогенез - дві частинами антропосоціогенезу. Діалектика біологічної і соціальної систем; становлення людини і суспільства. Індивідуальність людини. Втручання в механізм спадковості людини з метою зміни її генетичної структури. Специфіка існування людини у суспільстві і природі. Глобальні проблеми світу; прорив у майбутній світовий порядок. Новий Гуманізм А. Печчеї, Д. Медоуза, Дж. Форрестера.

Тема 9. Основні методологічні принципи метаантропології як філософії розвитку людини. Метаантропологічний закон.

Принцип метаантропологічної тріади. Принцип онто-волюнтаризму (принцип кореляції волі та екзистенціальних ландшафтів). Фундаментальні екзистенціальні виміри людського буття. Принцип антропологічної відносності та абсолютності. Принцип антропо-трансценденції. Метаантропологічний або антропо-генетичний закон. Евристичне значення філософської антропології як мета антропології для сучасного соціогуманітарного знання.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять: очна форма: (денна, вечірня)

Назви модулів і тем	Кількість годин за формами навчання				
	Усього	у тому числі			
		лекції	семінар. заняття	самостійна робота	поточний контроль
МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ					
Тема 1. Антропологія як фундаментальна філософська наука. Методи дослідження. Основні проблеми.	13	2	2	9	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 2. Особливості філософської антропології на початку ХХ ст.	13	2	2	9	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 3. Сучасний проект філософської антропології: теорія буденного, граничного й мета граничного буття людини. Концепт антропо-трансценденції.	13	2	2	9	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 4. Філософські проблеми антропосоціогенезу. Сенс і цінність життя людини.	13	2	2	9	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 5. Людина у світі культури	13	2	2	9	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 6. Буття людини як філософська проблема	13	2	2	9	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 7. Людська діяльність як проблема філософської антропології	13	2	2	9	опитування, завдання, індивідуальна робота

Тема 8. Людина як проблема соціальної філософії	13	2	2	9	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 9. Основні методологічні принципи мета антропології як філософії розвитку людини. Метаантропологічний закон	14	2	4	8	опитування, завдання, індивідуальна робота
Модульний контроль	2		2		Письмова робота
Разом	120	18	22	80	

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять: заочна форма: (дистанційна)

Назви модулів і тем	Кількість годин за формами навчання				
	Усього	у тому числі			
		лекції	семінар. заняття	самостійна робота	поточний контроль
МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ					
Тема 1. Антропологія як фундаментальна філософська наука. Методи дослідження. Основні проблеми.	13	2		11	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 2. Особливості філософської антропології на початку ХХ ст.	12	2		10	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 3. Сучасний проект філософської антропології: теорія буденного, граничного й мета граничного буття людини. Концепт антропо-трансценденції.	13	2		11	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 4. Філософські проблеми антропосоціогенезу. Сенс і цінність життя людини.	12	2		10	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 5. Людина у світі культури	12		2	10	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 6. Буття людини як філософська проблема	13	2		11	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 7. Людська діяльність як проблема філософської антропології	15			15	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 8. Людина як проблема соціальної філософії	13		2	11	опитування, завдання, індивідуальна робота
Тема 9. Основні методологічні принципи мета антропології як філософії розвитку людини. Метаантропологічний закон	13	2		11	опитування, завдання, індивідуальна робота
Модульний контроль	4			4	Письмова робота
Разом	120	12	4	104	

Індивідуальні завдання

Індивідуальні науково-пошукові роботи здобувачів не є жорстко нормативною формою індивідуально-дослідних завдань. Індивідуальна робота з дисципліни «Філософська антропологія» є викладення аргументованої позиції здобувача в поставленому питанні з використанням спеціальної літератури з програмного переліку і за вільним вибором. На семінарських заняттях практикується захист робіт, а також дискусія за пропонованими темами.

Орієнтовна тематика аналітичних науково-пошукових завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів

1. Людина як філософська проблема
2. Основні підходи до розуміння сутності людини в історії філософії.
3. Взаємозв'язок між природним і соціальним у людській природі.
4. Антропний принцип у сучасній філософії.
5. Свобода і відповідальність людини
6. Проблема свободи волі: детермінізм vs. індетермінізм.
7. Екзистенційний вибір у філософії Ж.-П. Сартра.
8. Концепція моральної відповідальності у XX–XXI століттях.
9. Тіло і дух у структурі людської істоти
10. Декартівський дуалізм: критика та альтернативи.
11. Феноменологічний підхід до людського тіла (Мерло-Понті, Гуссерль).
12. Трансгуманізм і майбутнє людської тілесності.
13. Людина та її ідентичність
14. Особистість у межах постмодерну: множинність ідентичностей.
15. Гендерна ідентичність: соціальний конструкт чи біологічна даність?
16. Колективна пам'ять та її вплив на ідентичність особистості.
17. Людина у світі культури
18. Символічний вимір людського існування (Е. Кассіпер).
19. Міф та ритуал у формуванні людської самосвідомості.
20. Постгуманізм: чи залишається людина центром культури?
21. Людина перед обличчям смерті
22. Сенс смерті у філософії екзистенціалізму.
23. Танатологія: ставлення людини до смерті в різних культурах.
24. Проблема безсмертя: наукові, релігійні та філософські підходи.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни здійснюється у таких формах: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

У навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда); наочні методи навчання (презентації, ілюстрація, демонстрація, спостереження);
- методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний;
- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;
- інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації освітнього процесу, що формують соціальні навички;
- науково-дослідна робота;
- самостійна робота.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, стандартизовані тести, наскрізні та командні проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, презентація власних досліджень (тези доповідей), індивідуальні та групові завдання.

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль засвоєння вивченого матеріалу здійснюється на кожному семінарському занятті шляхом проведення опитування. Він призначений для перевірки якості засвоєння навчального матеріалу, стимулювання навчальної роботи здобувачів вищої освіти та вдосконалення методики проведення занять.

Поточний контроль може проводитися наступними способами:

- усне опитування – застосовується під час проведення усіх видів навчальних занять з метою визначення рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу попереднього заняття;
- письмовий експрес-контроль – проводиться з метою перевірки рівня знань здобувачів вищої освіти за попереднє (декілька попередніх) занять, або після завершення вивчення здобувачами вищої освіти матеріалу модуля;
- тестовий контроль – як правило, проводиться після завершення вивчення здобувачами вищої освіти матеріалу певного модуля;

– комбінована форма контролю – поєднання під час проведення навчальних занять усного опитування та експрес-контролю, або експрес-контролю з тестовим контролем з метою максимального охоплення кількості залучених до контролю здобувачів вищої освіти і більш якісної перевірки рівня засвоєння ними знань.

Модульний контроль є компонентом поточного контролю і здійснюється у формі виконання здобувачами вищої освіти модульного контрольного завдання (контрольної роботи, тесту тощо) та є обов’язковим.

Сума балів за модуль визначається як сума поточних та контрольних балів з даного модуля. Оцінювання кожного контрольного модуля необхідно проводити таким чином, щоб звітність за результатами засвоєння модуля була за обов’язкові види робіт та допоміжні завдання (у цьому разі повинна враховуватись активність та поточна успішність здобувачів вищої освіти на семінарах, групових заняттях тощо).

З навчальної дисципліни «Філософська антропологія» підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл балів, які отримують здобувачі очної форми навчання, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: екзамен

Розподіл балів												
Модуль 1												
Поточний контроль та самостійна робота									Індивідуальні завдання	Підсумкова модульна робота	Екзамен	Сума балів
Модуль 1												
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	до 30	T.Т. 1-9	до 30	100
до 3	до 3	до 3	до 3	до 3	до 3	до 3	до 3	до 3+3				

Розподіл балів, які отримують здобувачі заочної форми навчання, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: екзамен

Розподіл балів												
Модуль 1												
Поточний контроль та самостійна робота									Індивідуальні завдання	Підсумкова модульна робота	Екзамен	Сума балів
Модуль 1												
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	до 50	T.Т. 1-9	до 30	100
				до 3			до 3					

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки та практичних навичок здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих навичок під час виконання завдань.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 3 балів):

3,0 бали – здобувач вищої освіти вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади, приймає участь в дискусії;

2,5 бали – здобувач вищої освіти добре орієнтується у специфіці вивченої теми, аналізує факти.

2 бали – здобувач вищої освіти орієнтується в окремих аспектах обговорюваної тематики;

1 бал – здобувач вищої освіти не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки.

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання .

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка повідомлення, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Модульний контроль є складовою поточного контролю і здійснюється через виконання письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля. Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з трьох питань.

Критерії оцінювання знань здобувачів очної форми навчання при виконанні модульних контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – вірно виконано всі завдання з дотриманням всіх вимог до виконання;

8-9 балів – вірно виконано всі три завдання, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

5-7 балів – виконано два завдання;

1-4 бали – виконано одне завдання;

Критерії оцінювання знань здобувачів заочної форми навчання при виконанні модульних контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 14 балів):

14 балів – вірно виконано всі завдання з дотриманням всіх вимог до виконання; 13-10 балів – вірно виконано всі три завдання, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки; 9-7 балів – виконано два завдання; 1-4 бали – виконано одне завдання; 0 балів – відповідь відсутня.

Індивідуальна (самостійна) робота є однією з форм роботи здобувача, яка виявляє вміння оперувати навчальним матеріалом в аналізі філософської й професійної тематики. Викладач оцінює рівень загально-навчальних умінь і мотивації навчання (професійно значимої тематики міркувань здобувача).

Критерії оцінювання індивідуальних завдань здобувачів очної форми навчання(оцінюється від 0 до 30 балів):

30 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі; 28 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки; 27-26 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу; 25-24 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу; 23-20 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу; 19-15 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу; 14-10 балів – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу; 9-5 балів – виконана частина роботи складає від 20% до 39% від загального обсягу; 4-2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу; 1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу; 0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань здобувачів заочної форми навчання (оцінюється від 0 до 50 балів):

50 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі; 49-45 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки; 44-40 балів – робота виконана на 90% від загального обсягу; 39-35 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу; 34-30 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу; 29-25 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу; 24-20 балів – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу; 19-15 балів – виконана частина роботи складає від 20% до 39% від загального обсягу; 14-10 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу; 9-5 балів обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу; 5-1 бал – робота має лише фрагментарне виконання та свідчить лише про часткову спробу розпочати виконання завдання; 0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень, логічність, самостійність мислення, впевненість, вміння виділяти головне, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, унікальність, уміння представити матеріал

Підсумковий контроль. Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру;
- підсумкового контролю успішності;
- екзамен включає результати поточного контролю, модульної контрольної роботи та індивідуальної самостійної роботи.

Підсумкова оцінка за вивчений модуль визначається як сума поточних оцінок (балів) за вивченим модулем.

Підсумкова оцінка по завершенню вивчення дисципліни визначається за результатами екзамену.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 30 балів):

30-27 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання, правильно розв'язав усі практичні завдання з повним дотриманням вимог до виконання;

26-22 бали – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрив зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішено всі практичні завдання;

21-16 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускає окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішено два завдання;

15-10 балів – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичного питання та практичних завдань, допускає суттєві неточності. Правильно вирішено одне завдання, інші – частково;

9-1 бал – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки. Частково вирішено практичне завдання;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань. Не вирішив жодного завдання.

Перелік питань і завдань до екзамену

1. Предмет і завдання філософської антропології
2. Місце філософської антропології в системі філософського знання.
3. Предмет філософської антропології, її основні завдання та проблематика.
4. Структура філософсько-антропологічного знання.
5. Специфіка філософсько-антропологічного дослідження.
6. Методологія філософської антропології.
7. Зв'язок філософської антропології з іншими науками.
8. Історія філософсько-антропологічної думки.
9. Людина як предмет філософського дослідження
10. Поняття людини та її сутності.
11. Проблема визначення людини у філософії.
12. Антропологічні константи та історична мінливість людини.

13. Людина як біосоціальна істота.
14. Духовність як сутнісна характеристика людини.
15. Свідомість та самосвідомість людини.
16. Проблема ідентичності людини.
17. Свобода та відповідальність людини.
18. Ціннісно-смилова сфера буття людини.
19. Життя і смерть як філософська проблема.
20. Час і простір людського буття.
21. Людина у світі культури.
22. Людина в сучасному світі: тенденції та перспективи.
23. Основні напрями та школи філософської антропології
24. Давньогрецька антропологія (Сократ, Платон, Аристотель).
25. Християнська антропологія (Августин, Фома Аквінський).
26. Антропологія Відродження та Нового часу (Монтень, Декарт,

Паскаль).

27. Німецька класична філософія (Кант, Гегель, Фейєрбах).
28. Філософія життя (Ніцше, Дільтей, Бергсон).
29. Екзистенціалізм (К'єркегор, Ясперс, Сартр, Камю).
30. Персоналізм (Муньє, Бердяєв, Бубер).
31. Релігійна філософія (Соловйов, Флоренський, Булгаков).
32. Марксистська антропологія.
33. Психоаналітичний напрям (Фрейд, Юнг, Адлер).
34. Феноменологічна антропологія (Гуссерль, Шелер, Плеснер).
35. Герменевтична антропологія (Гадамер, Рікер).
36. Постмодерністська антропологія (Фуко, Дельоз, Дерріда).
37. Сучасні напрями філософської антропології.
38. Окремі проблеми філософської антропології
39. Проблема походження людини.
40. Антропогенез та його філософське осмислення.
41. Людина та природа.
42. Екологічна проблематика та філософська антропологія.
43. Людина та техніка.
44. Технологічний прогрес та його вплив на людину.
45. Людина та суспільство.
46. Соціальна природа людини.
47. Проблема особистості та індивідуальності.
48. Комунікація та міжособистісні відносини.
49. Людина та культура.
50. Символічна природа людини.
51. Творчість як вияв людської сутності.
52. Проблема сенсу життя.
53. Щастя та його розуміння у філософській антропології.
54. Любов та її місце в житті людини.
55. Смерть та безсмертя.

56. Віра та її значення для людини.
57. Мораль та етика.
58. Свобода волі та детермінізм.
59. Проблема зла та насильства.
60. Справедливість та її розуміння.
61. Глобалізація та її вплив на людину.
62. Інформаційне суспільство та людина.
63. Майбутнє людини та людства.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. У пріоритеті високий рівень пізнавальної активності та культури мислення, внутрішня мотивація досягнення компетентностей, спроможність до світоглядної позиції, академічна коректність.

2. Від здобувачів освіти вимагається підготовленість до семінарських занять з опрацюванням літератури, якісне і своєчасне виконання завдань.

3. Наукова спільнота поціновує культуру поведінки та повагу до іншої думки, що має відображатись у поведженні здобувачів і відповідає політиці НУЦЗ України щодо академічної доброчесності.

4. Використання мобільних пристроїв на заняттях з дозволу викладача для забезпечення цифрових технологій навчання (тестів у системі OpenTest2, MentiMeter, демонстрації презентацій, входу за посиланням у вказані викладачем електронні документи, і т.ін.).

5. Здобувач освіти має право дізнатися у викладача бальні оцінки своєї успішності й вести паралельний моніторинг накопичуваних балів. Зворотний зв'язок, наданий викладачеві, доцільний також у формі відгуку здобувача про якість викладання і застосовність знань. Викликають інтерес і враховуються побажання й пропозиції здобувачів щодо тематичного наповнення навчання, технологій і форм подачі навчального контенту.

6. Здобувачі повинні дотримуватися академічної доброчесності При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються роботи, що містять не менше 50 % оригінального тексту при перевірці на академічний плагіат.

7. Здобувачі вищої освіти мають дотримуватися політики гендерної рівності відповідно до чинного законодавства.

8. На заняттях здобувачі вищої освіти мають дотримуватися заходів безпеки воєнного стану відповідно до чинного законодавства.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Юрченко Л.І. Екологічна культура в контексті екологічної безпеки: Монографія Київ: Вид.ПАРАПАН, 2008. 296 с.

2. Юрченко Л.І. Технології в системі економічних та соціально-екологічних змін: навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 177 с.
3. Юрченко Л.І. Гуманітарна складова вищої освіти у вимірах ХХІ століття: монографія. Київ: УБС НБУ, 2013. 323 с.
4. Моральний вимір економіки: соціальна відповідальність бізнесу та економічна ефективність / Юрченко Л.І. Кол. монографія. Київ: УБС НБУ, 2009. 255 с.
5. Сучасний стан і проблеми розвитку бізнесу / Юрченко Л.І. Кол. Монографія. Київ: УБС НБ, 2018. 306 с.
6. Філософія: підручник для здобувачів вищої освіти / авт. кол.; за ред. О.В. Рябіної, Л.І. Юрченко. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 296 с.
7. Українська людина в європейському світі: виміри ідентичності. навч. посіб. / Юрченко Л.І. та ін. Київ : УБС НБУ, 2015. 609 с.
8. Юрченко Л.І. Соціальна відповідальність наукових комунікацій як важлива стратегічна перевага розвитку науки / Юрченко Л.І. та ін. Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. Volume 5, No 4/2017, S 139-143.
9. Юрченко Л.І. Технології в системі економічних та соціально-екологічних змін: навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 177 с.
10. Юрченко Л.І. Гуманітарна складова вищої освіти у вимірах ХХІ століття: монографія. Київ: УБС НБУ, 2013. 323 с.
11. Жилінська О.І. Науково-технічна діяльність у контексті самоорганізації : монографія. Київ : Парламентське видавництво, 2010. 552 с.
12. Ратников В.С., Макаров З.Ю. Історія та філософія науки. Хрестоматія. Вінниця: НОВА КНИГА. 2009. – 412 с.
13. Рябініна О.В. Психологія творчості. Теоретичні виміри. Актуальні тенденції. Навч. посіб. Харків: НУЦЗ України, 2019. 286 с.
14. Крилова С. Краса людини в життєвих практиках культури. Досвід соціальної та культурної метаантропології і андрогін-аналізу. Видання 2-е, перероблене і доповнене. Київ: КНТ, 2020. 563 с.
15. Табачковский В.Г. Образ людини: від «родової всезагальності» до «тотальності індивідуальної екзистенції» / Людина в есенційних та екзистенційних вимірах. Київ: Наукова думка, 2004. С. 9 – 83.
16. Хамітов Н. Філософська антропологія у «позитивному» та «негативному» проблемному полі: концепти Еросу і Танатосу // Грані людського буття: позитивні та негативні виміри антропокультурного. Київ: Наукова думка, 2010. С. 168-191.
17. Хамітов Н. В. Самотність у людському бутті. Досвід метаантропології. – 2-е видання, перероблене та доповнене. Київ: КНТ, 2017. 370 с.
18. Хамітов Н., Крилова С. Андрогін-аналіз / Філософський словник: людина та світ. Київ: КНТ, 2007. С. 24 – 25.
19. Хамітов Н. Екзистенційна антропологія / Хамітов Н, Крилова С. Філософський словник: людина та світ. Київ: КНТ, 2007. 264 с.

20. Шинкарук В. Методологічні засади філософських вчень про людину / Філософська антропологія: екзистенціальні проблеми. Київ: Пед. думка, 2000. 286 с.

21. Павленко, Ю.В. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства: Навч. пос. для вузів / Ю.В. Павленко. Київ: Либідь, 2001. 3-тє вид. 360 с.

22. Cassirer E. Philosophie der symbolischen Formen, Bd 1 – 3, B., 1923.

23. Habermas J. Die Zukunft der menschlichen Natur. Auf dem Weg zu einer liberalen Eugenik. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 2001. 115 s.

Інформаційні ресурси

1. nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

2. korolenko.kharkov.com. – Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка

3. ScienceDirectFreedomCollection – Повнотекстова база даних видавничої корпорації Elsevier

4. SciVerseScopus – Реферативна база даних та наукометрична платформа видавничої корпорації Elsevier

5. www.liga.net – Комплексна система інформаційно-правового забезпечення.

6. WorldLibraryofScience – Всесвітня наукова бібліотека ЮНЕСКО

7. <http://www.kbuapa.kharkov.ua> – Бібліотека Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

8. <http://www.social.org.ua/>

9. <http://www.filosof.com.ua>

10. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dovi.html>

11. <http://www.psylib.ukrweb.net/books/rassb01/index.htm>

Розробник:

старший викладач кафедри
соціальних і гуманітарних дисциплін
доктор філософських наук, професор

Любов ЮРЧЕНКО